

СОЦІАЛЬНА І ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА

DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-1-09>

УДК 351 : 303 : 396

Вікторія Вікторівна Сичова,

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри соціології управління та соціальної роботи
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна

e-mail: vvs2679@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-5001-8389>

Лілія Василівна Гонюкова,

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічної політики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

e-mail: gonyukova@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-9474-5780>

ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ СОЦІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню застосування гендерного аналізу в управлінні соціальним розвитком в умовах збройної агресії Росії проти України. Обґрунтовано, що гендерний аналіз має ширше застосовуватися за межами процесу прийняття політичних рішень. Дістало подальшого розвитку використання “З Р методу” для аналізу проблем та особливостей публічного управління соціальним розвитком в умовах війни. Це дозволяє вважати гендерний аналіз інструментом управління соціальним розвитком в умовах російсько-української війни.

Виявлено, що притаманна Україні горизонтальна гендерна сегрегація праці поглибилася з 1990-х років, а після евакуації/еміграції дівчат і жінок в ході широкомасштабної російської агресії призвела до регресивного соціального розвитку. Це підтверджується тимчасовим припиненням роботи більшості органів влади у сфері соціального захисту, державних / комунальних установ, структур у соціальній сфері, закриттям значної кількості медичних закладів, аптек, погіршенням якості / зменшенням кількості соціальних послуг. Встановлено, що в умовах російсько-української війни горизонтальна гендерна сегрегація праці в соціальній сфері створила загрози безпосередньо публічному управлінню соціальним розвитком. За надзвичайних

Як цитувати: Сичова В. В., Гонюкова Л. В. Гендерний аналіз в управлінні соціальним розвитком в умовах збройної агресії Росії проти України. *Актуальні проблеми державного управління*. 2022. № 1 (60). С. 132–143. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-1-09>.

In cites: Sychova V. V., Honiukova L. V. (2022). Gender analysis in the management of social development in the conditions of Russia's armed aggression against Ukraine. *Pressing Problems of Public Administration*, 1(60), 132–143. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-1-09> [in Ukrainian].

© Сичова В. В., Гонюкова Л. В., 2022

умов зросла значущість горизонтальної комунікативної взаємодії, комунікативного менеджменту в соціальній сфері суспільства.

Доведено, що російсько-українська війна унеможливила відтворення та вдосконалення людського капіталу, погіршила якість здоров'я населення України. Вбивства країною-агресором цивільних громадян, значна надсмертність чоловіків у репродуктивному віці, наслідки сексуального насильства над жінками та дівчатами з боку росіян на окупованих територіях підривають систему громадського здоров'я, загрожують втратою репродуктивного потенціалу української нації. З'ясовано, що навмисна руйнація цивільних об'єктів (зокрема соціальної інфраструктури) обстрілами з боку Росії погіршила матеріальне становище всіх українських громадян, але більшою мірою жінок.

Запропоновано, що після війни пріоритетним напрямом управління соціальним розвитком має стати гендерний підхід до державного управління охороною громадського здоров'я.

Ключові слова: гендерний аналіз, управління соціальним розвитком, державне управління, російсько-українська війна; соціальна сфера, горизонтальна гендерна сегрегація праці, громадське здоров'я.

Постановка проблеми. Евакуація/еміграція в основному дівчат і жінок, руйнація соціальної інфраструктури в результаті щоденних авіаційних, ракетних, артилерійських обстрілів з боку Росії, окупації територій України в ході широкомасштабної агресії Російської Федерації проти України з 24 лютого 2022 р. призвели до змін у соціальному розвитку України. Станом на кінець серпня 2022 р. від бомбардувань та обстрілів пошкоджено, у тому числі повністю зруйновано, відповідно, 2461 та 284 заклади освіти; 60 та 12 закладів позашкільної освіти; 1153 культурні, спортивні та туристичні об'єкти [8]; 906 та 123 заклади охорони здоров'я; 505 та 47 аптек (здебільшого приватні об'єкти). За кількістю зруйнованих та пошкоджених закладів найбільше постраждали Київська, Донецька, Луганська, Харківська, Миколаївська, Запорізька, Сумська та Чернігівська області. Саме у сферах освіти, охорони здоров'я, соціальних служб і соціальної допомоги у 2021 р. було зайнято 81,5 % жінок [15]. Призупинилася діяльність малого та частково середнього бізнесу, власниками якого є в основному жінки. Зазначене обумовлює актуальність дослідження застосування гендерного аналізу як інструменту управління соціальним розвитком в умовах війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гендерний аналіз як метод був охарактеризований О. Єні, Е. Клацер, А. Кумар, К. Мекнат, Е. Руз [6; 21; 24; 28; 29]. Гендерний аналіз політики в Україні став предметом дослідження М. Білінської, Л. Воронько, Л. Гонюкової, Н. Грицяк, Л. Кобелянської, К. Левченко, Т. Мельник, О. Приходько, І. Скорбун, М. Скорик, О. Суслової [3–5; 7; 21; 24; 27]. Застосування гендерного аналізу в управлінській діяльності органів влади в Україні та інших країнах досліджували О. Давліканова, Т. Іваніна, М. Колодій, Н. Рингач, О. Рудік, І. Санжаровський, В. Сичова та ін. [6; 14; 17, с. 57–66, с. 216–220; 18; 19]. На сучасному етапі відсутні комплексні наукові роботи з гендерного аналізу в управлінні соціальним розвитком в умовах збройної агресії Росії проти України, що обумовлює актуальність теми.

Метою статті є обґрунтування необхідності застосування гендерного аналізу як інструменту управління соціальним розвитком в умовах війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Європейська комісія Європейського Союзу визначає “гендерний аналіз” (Gender Analysis) як вивчення відмінностей в умовах, потребах, рівнях участі, доступу до ресурсів і розвитку, контролі над активами, повноваженнями щодо ухвалення рішень тощо, між жінками й чоловіками та відмінностей у закріплених за ними

гендерних ролях [30]. Гендерний аналіз має виявити наявність чи відсутність чітко сформульованих цілей гендерної рівності у рішеннях, запланованій діяльності органів публічного управління; а також гендерних проблем, які раніше не були вирішені [27; 29, с. 7].

А. Кумар вважає гендерний аналіз інструментом для виявлення відмінностей у житті жінок і чоловіків і способів, у які ці відмінності (реальні чи уявні) враховувалися, використовувалися для розподілу ролей і обов'язків. Існуючі системи гендерного аналізу допомагають зрозуміти соціальні та економічні умови, гендерні розриви та нерівність, що впливають на чоловіків і жінок [28, с. 99].

Колеги Європейського інституту з гендерної рівності наголошують, що гендерний аналіз розглядає взаємозв'язки між жінками і чоловіками та обмеження, з якими вони стикаються по відношенню один до одного в досягненні гендерної рівності у певній сфері, ситуації чи контексті [7, с. 41].

Автори статті згодні з позицією авторського колективу (М. Білинська, А. Гонюкова, А. Воронько, С. Москаленко, О. Приходько) підручнику "Гендерна політика в системі державного управління" (2011 р.), що гендерний аналіз передбачає збір якісної інформації і розуміння гендерних тенденцій в економіці і суспільстві, використання цих знань для виявлення потенційних проблем і пошуку шляхів їх вирішення [4, с. 89]. Тож гендерний аналіз є інструментом пізнання соціальних процесів, а також методологією, що використовується для інтеграції гендерного підходу до політик, програм, бюджетів, державного управління. Елементами гендерного аналізу є виявлення дійсного внеску жінок та чоловіків в усі сфери життя суспільства; дисегрегація за статтю; визнання існування проблем розподілу праці та недооцінки точки зору жінок та їх внеску в соціальний розвиток (праця, час, ресурси, навички).

Серед ефективних методів гендерного аналізу виділяють "3 Р метод", що був розроблений у Швеції для аналізу місцевих проєктів та поширений на діяльність організацій та органів влади. Три "Р" означають "репрезентацію", "ресурси" та "реалії", що стосуються інформації про становище чоловіків і жінок у певній ситуації. Сенс методу полягає в тому, щоб задавати запитання за кожною із сфер. Мапування можна провести з використанням статистичних даних або опитувальників, що вже існують [26, с. 16].

Репрезентація вимірюється кількістю жінок і чоловіків, які представлені на різних рівнях у тій чи іншій організації, структурі, органі влади або беруть участь у процесі прийняття політичних/ управлінських рішень. У цій частині аналізується кількість жінок і чоловіків, які працюють в органах державного управління/ місцевого самоврядування, на комунальних підприємствах; посади, які вони займають; кількість і стать тих, хто бере участь у процесі прийняття рішень, а також тих, хто користується послугами місцевої влади.

Ресурси (відповідь на запитання "Що?", вимірюється перерозподілом фондів, часу, інформації, простору між чоловіками і жінками). Кількісне мапування того, яким чином розподіляються та використовуються ресурси органів влади. Яким чином ресурси – гроші, час, простір, інформація – розподіляються між жінками та чоловіками; скільки часу жінки та чоловіки витрачають на прийняття місцевого бюджету. Сума заробітної плати, соціальної допомоги жінкам і чоловікам, які працюють в органах державного управління/ місцевого самоврядування; обсяг економічних ресурсів та фізичного простору, що використовується жінками та чоловіками.

Реалії (відповідь на запитання “Які умови?”, ґрунтується на основі аналізу цінностей, норм і стереотипів, що викликають нерівність між чоловіками і жінками). Фокусом останньої частини методу “ЗР” є культура. Метою цього етапу є пояснення проблем, що були визначені під час проведення першого етапу аналізу. Після з’ясування кількості осіб за статтю, які працюють у певному органі влади, соціальній структурі, організації аналізують види неусвідомлених діяльності або рішення, які підтримують нерівність між чоловіками та жінками. На третьому етапі гендерного аналізу виявляють, чи рівною мірою задовольняються потреби чоловіків і жінок, чи проводилися дослідження у даному регіоні.

Після завершення останнього етапу аналізу з’ясовується, чи необхідно змінювати дану діяльність або процес прийняття рішення.

Тож гендерний аналіз є інтегрованим і систематичним процесом дослідження, що аналізує відмінності становища чоловіків так жінок, використовуючи різноманітні кількісні та якісні дані. Він визначає потенційний вплив політик і програм на ці відмінності [26, с. 1].

За допомогою систематичного застосування гендерного аналізу фахівці, дослідники, аналітики політики, надавачі послуг спроможні поліпшувати свою роботу і досягати кращих результатів, бо стають чутливішими до конкретних потреб та життєвих обставин громадян. Тож гендерний аналіз має мати значно ширше застосування за межами процесу прийняття рішень щодо політики. Цілком слушно зазначав О. Рудік необхідність перейти до більш гнучкої моделі застосування гендерного аналізу, незалежно від ролі чи функції публічного службовця [19, с. 47].

Автори статті пропонують застосувати гендерний аналіз як інструмент управління соціальним розвитком в умовах війни. Соціальний розвиток є одним із пріоритетних напрямів і ключових завдань публічного управління. Об’єктом управління соціальним розвитком є такі підсистеми, як соціально-групова (соціально-статусна, територіально-поселенська, демографічна тощо) структура населення, соціальні відносини, соціальна сфера. Серед показників соціального розвитку є індикатори гендерної рівності. Гендерна рівність є одним із принципів Європейського Союзу, спрямованим на захист кожного громадянина та бізнесу, що дуже важливо у контексті надання Україні в червні 2022 р. статусу кандидата в члени Євросоюзу. Ми поділяємо висновок Л. Кобелянської, О. Суслової, О. Єні, І. Скорбун, що запорукою соціального розвитку в Україні є забезпечення рівного доступу чоловіків і жінок до процесу прийняття рішень [24, с. 8].

Управління соціальним розвитком – розробка, координація, цілеспрямованість та реалізація взаємоузгоджених, скоординованих за ресурсами та терміном програм, планів і проєктів розвитку. Управління соціальним розвитком спрямоване на відтворення і вдосконалення людського капіталу, тобто забезпечення позитивного природного приросту населення, зниження рівня соціальних загроз для його розвитку, поліпшення якості здоров’я. Також завданням соціального управління є розвиток системи надання соціальних послуг населенню (зокрема, медичних, освітніх, розвитку культури та духовності суспільства) та соціальної інфраструктури (сукупність галузей: освіта, охорона здоров’я, культура, мистецтво, житлове і комунальне господарство, торгівля та інші; і підприємств, що функціонально забезпечують нормальну життєдіяльність населення: комунально-побутове господарство населених пунктів).

В умовах широкомасштабної агресії Російської Федерації проти України кардинально змінилася соціальна та демографічна структура населення, були суттєво зруйновані соціальна інфраструктура та соціальні зв'язки. Застосування першої частини методу гендерного аналізу "репрезентація" засвідчило, що в соціальній сфері (освіта, охорона здоров'я, соціальні служби, сфера соціальної допомоги) існує горизонтальна гендерна сегрегація зайнятості. Із регіонів ведення бойових дій та окупації евакуювалося 8 млн. внутрішньо переміщених осіб, емігрувало понад 6,5 млн біженців, серед яких в основному (90 %) жінки та діти. Зменшення фахівців соціальної сфери у зазначених регіонах призвело до тимчасового призупинення роботи більшості органів державного управління, місцевого самоврядування у соціальній сфері (Департаментів/управлінь соціального захисту населення; служб у справах дітей), державних/комунальних установ із надання соціальних послуг (центрів соціальних служб, центрів надання адміністративних послуг), зменшення переліку медичних послуг, закриття значної кількості аптек. Збільшилося навантаження на співробітників (в основній своїй масі жінок, які залишилися) територіальних центрів надання соціальних послуг. Гендерна горизонтальна сегрегація в умовах війни стала загрозою для здійснення публічно-управлінських функцій у соціальній сфері. Виникла потреба в створенні відмінного від існуючого механізму надання соціальних послуг. За надзвичайних умов зросла значущість горизонтальної комунікативної взаємодії, інформаційно-комунікативних технологій у соціальній сфері – комунікативного менеджменту в соціальній сфері суспільства з метою узгодження соціальних відносин, інтересів і потреб індивідуумів, соціальних груп тощо [20, с. 103–104].

Росія, будучи державою-учасницею Женевських конвенцій про захист жертв війни, зухвало порушує норми та принципи міжнародного гуманітарного права в Україні. Це стосується, зокрема, основної норми ведення війни щодо забезпечення поваги й захисту цивільного населення та цивільних об'єктів та спрямування дій тільки проти воєнних об'єктів [10, ст. 48, 51, 52, 57]. За даними міських голів деяких міст російськими агресорами вбито цивільних громадян: у Маріуполі – 21 000 осіб, в Ірпені – 1000 осіб, у Харкові – більше 1000 осіб; у Чернігові – 700 осіб; у Бучі – 400 осіб, у Миколаєві – більше 100 осіб [11; 23]. За офіційними даними Міністерства внутрішніх справ, від початку повномасштабного вторгнення РФ внаслідок дій російських військ в Україні загинуло понад 7 тис. мирних жителів та щонайменше 5,5 тисяч отримали поранення [12]. Серед загиблих і поранених цивільних громадян у 1,5 рази більше чоловіків [1]. Значна надсмертність чоловіків у репродуктивному віці в Україні в умовах російсько-української війни загрожує втратою репродуктивного потенціалу нації. Не можна не погодитися з висновком Н. Рингач щодо втрати репродуктивного потенціалу нації через надсмертність чоловіків опосередковано – через обмеження або неспроможність народження дітей жінками, які залишилися без пари. Виникає необхідність пріоритетності такого напряму управління соціальним розвитком, як державного управління охороною громадського здоров'я [18, с. 147–148].

На 20 % тимчасово захоплених територій російські агресори вчиняють сексуальне насильство. З квітня 2022 р. за підтримки ЮНІСЕФ розпочала роботу спеціальна телефонна лінія Уповноваженого з прав людини для надання психологічної допомоги. До Офісу уповноваженого з прав людини у першій половині квітня надійшло близько 400 звернень від постраждалих від сексуального

насилства з боку російських загарбників на території Київської, Херсонської, Харківської областей [13]. Сексуальне насильство використовується російськими військами як знаряддя війни. Від нього непропорційно більше постраждали жінки. Уповноважена з прав людини Л. Денісова прокоментувала розповіді постраждалих жінок: “коли їх гвалтували, всі ці виродки говорили про те, що “ми зробимо таким чином, щоб ви жодного разу не захотіли більше допустити до себе чоловіків, щоб потім у вас діти ніколи не народжувались” [9]. Такі дії окупантів з метою вплинути на бажання або здатність українських дівчат і жінок народжувати дітей мають ознаки геноциду українського народу, загрожують втратою репродуктивного потенціалу нації. Фізичний і психічний стан на окупованих територіях постраждалих від сексуальних нападів із використанням зброї, зґвалтувань (особливо групових) на очах дітей /батьків; відсутність доступу до ліків, медичної і психологічної допомоги; примусова вагітність спричиняють зменшення тривалості життя (зокрема, через суїциди) та народжуваності у жертв зґвалтувань фертильного віку; здоров’я лікування від хвороб. Погіршення умов життя, зростання стресових станів в Україні підривають систему громадського здоров’я.

У контексті управління соціальним розвитком в Україні ще з 2017 р. було розроблено навчальні програми про Резолюцію Ради Безпеки ООН 1325 з метою включення їх до навчальних планів у заклади вищої освіти сектору безпеки та оборони; тренінги для співробітників збройних сил та правоохоронних органів, відповідальних за боротьбу з сексуальним насильством, пов’язаним з військовим конфліктом, стандартні оперативні процедури для захисних та реабілітаційних заходів для жінок, що постраждали від конфліктів; тренінги щодо участі жінок у миротворчій діяльності для миротворчого персоналу [12, с. 46]. 3 травня 2022 р. між Кабінетом Міністрів України та Організацією Об’єднаних Націй було підписано Меморандум про співробітництво щодо запобігання та протидії сексуальному насильству в умовах конфлікту. У рамках такого співробітництва планується створення спеціалізованих центрів надання допомоги громадянам, які постраждали від сексуального насильства під час російського вторгнення та напрацювання єдиної методології роботи в таких центрах [22].

Застосування другої частини методу гендерного аналізу “ресурси” показало, що внаслідок воєнних дій непропорційно високих збитків зазнали підприємства роздрібної торгівлі нехарчовими продуктами, сфери послуг (зокрема, перукарні), готельно-туристичного сектору, ресторанного бізнесу. Оскільки саме жінки становлять переважну більшість як штатних працівників, так і керівників цих підприємств, то вони зазнали значних втрат через припинення діяльності в цих сферах. Жінки володіють лише 22 % бізнесу і керують 6 % великого бізнесу в Україні [17, с. 64]. Щоб послабити негативний вплив від зменшення кількості медичних послуг, у месенджерах розповсюджувалася інформація про лікарів-терапевтів і лікарів вузьких спеціальностей (телефони, ім’я, по-батькові) з метою надання медичних консультацій телефоном. Серед пріоритетів розвитку системи охорони здоров’я України в умовах воєнного стану стало здоров’я матері та новонародженого [2, с. 56].

У багатьох населених пунктах було призупинено рух громадського транспорту. Припинення перевезення пасажирів громадським транспортом (маршрутними автобусами, таксі, метро) значно вплинуло на зайнятість і рівень доходів чоловіків, тому що саме вони становлять переважну більшість

штатних працівників, а також керівників комунальних/приватних підприємств в цій галузі. Водночас, оскільки загалом жінки частіше пересуваються громадським транспортом або ж пішки, а чоловіки – частіше на автомобілях [16], то відсутність громадського транспорту стала перешкодою для жінок щодо виходу на робочі місця.

На підставі двох попередніх етапів гендерного аналізу можна засвідчити в “реаліях” наявність гендерного дисбалансу в соціальній сфері, що укорінює нерівність між чоловіками та жінками. Спостерігається поглиблення горизонтальної гендерної сегрегації праці: кількість жінок, які працюють у соціальній сфері (у сфері освіти, культури, охорони здоров’я, соціальних службах), зросла з 74 % (у 1990-х рр.) до 81,5 % (у 2021 р.) [5, с. 138; 15]. Існуючий стан соціальних відносин є результатом гендерно-нейтрального управління соціальним розвитком, що не використовує гендерного підходу, моніторингу гендерного балансу в соціальній сфері. В умовах війни збереження гендерної горизонтальної сегрегації праці у соціальній сфері, гендерної нерівності загрожує соціальній безпеці суспільства.

Для ефективного управління соціальним розвитком необхідне посилення контролю за виконанням антидискримінаційного законодавства, що підвищить ймовірність зайнятості жінок у “чоловічих” професіях, зменшить сегрегацію, збільшить професійну мобільність [25, с. 326]. Позитивні зміни в соціальному розвитку також можливі за запровадження специфічного типу гендерного аналізу, що використовується для проведення соціально-гендерного оцінювання чинної або пропонованої політики (стратегії, програми чи проекту) у тій чи іншій сфері. Він поєднує в собі дві методології, 1) проведення гендерного аналізу та 2) оцінювання соціального впливу. На підставі результатів такого типу аналізу можна нейтралізувати прояви дискримінації будь-якого роду та сприяти просуванню принципів гендерної рівності [14, с. 70–71].

Висновки та перспективи подальших розвідок у зазначеному напрямку. Гендерний аналіз соціальної сфери в умовах широкомасштабної російської агресії дозволив дійти висновку, що наявність горизонтальної гендерної сегрегації праці призвела до зменшення кількості фахівців соціальної сфери, тимчасового призупинення роботи більшості державних/комунальних установ із надання соціальних послуг, закриття значної кількості медичних закладів, аптек, погіршення якості надання соціальних послуг, зокрема зменшення кількості медичних послуг. В умовах російсько-української війни горизонтальна гендерна сегрегація праці в соціальній сфері створила загрози безпосередньо публічному управлінню соціальним розвитком. За надзвичайних умов зросла значущість комунікативного менеджменту в соціальній сфері суспільства.

Російсько-українська війна унеможливила відтворення та вдосконалення людського капіталу, погіршила якість здоров’я населення. Серед загиблих і поранених цивільних громадян, військових домінують чоловіки. Окупація наражає переважно жінок і дівчат на загрозу вчинення над ними сексуального насильства. Загроза втрати репродуктивного потенціалу нації через надсмертність чоловіків, зменшення тривалості життя та народжуваності у жертв згвалтувань фертильного віку на окупованих територіях обумовлює пріоритетність такого напрямку управління соціальним розвитком, як державне управління охороною громадського здоров’я.

Подальші наукові розвідки із зазначеної проблематики будуть присвячені дослідженню застосування методу гендерного аналізу для виявлення потреб різних груп внутрішньо переміщених осіб, включаючи тих, які піддаються різним формам множинної дискримінації (у тому числі вдів, жінок і дівчат з інвалідністю, літніх жінок, жінок, що належать до ромських національних меншин або сексуальних меншин); а також розробленню рекомендацій органам державного управління та місцевого самоврядування з метою покращення управління соціальним розвитком в умовах російсько-української війни та післявоєнного відновлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В Україні від початку повномасштабного вторгнення РФ загинув 4031 цивільний – ООН. *Укрінформ*. 2022, 27 трав. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3493801-v-ukraini-vid-pochatku-povnomasstabnogo-vtorgnenna-rf-zaginuiv-4031-civilnij-oon.html> (дата звернення: 12.08.2022).
2. Гавриченко Д. Г. Трансформація пріоритетів розвитку системи охорони здоров'я України в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи*. Сер. Державне управління. 2022. Вип. № 5(23). С. 48-60. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5\(23\)-48-60](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5(23)-48-60).
3. Гендерна політика в нормативно-правових документах. Ч.1. / за заг. ред. К. Б. Левченко ; Г. Г. Жуковська, К. Б. Левченко, О. О. Остапенко, О.І. Суслова. Київ, 2020. 186 с.
4. Гендерна політика в системі державного управління : підруч. / за заг. ред. М. М. Білинської ; авт. кол. : М. М. Білинська, Л. В. Гонюкова, Л. О. Воронько та ін. Запоріжжя : Друкарський світ, 2011. 132 с.
5. Гендерний аналіз українського суспільства / авт. кол. : Т. Мельник, Л. Кобелянська, Л. Смоляр [та ін.] ; наук. ред. Т. Мельник. ПРООН, Представництво в Україні. Київ : Златограф, 1999. 293 с.
6. Гендерно-орієнтоване бюджетування: аналіз програм, які фінансуються з бюджету, з позиції гендерної рівності : посіб. для працівн. органів виконавч. влади та місц. самоврядування / авт. Клацер Е., Іваніна Т. ; за ред. О. Кисельова, М. Босніч, О. Давліканова. Київ. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/11557.pdf>.
7. Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності / ред. кол. М. Бабак, О. Давліканова, М. Дмитрієва, М. Козир, Л. Компанцева, К. Левченко, М. Скорик, О. Суслова. Київ : "Вістка", 2021. 170 с.
8. Гордійчук Д. Прямі збитки українській інфраструктурі через війну сягають \$114 мільярдів. *Українська правда*. 2022, 8 верес. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/8/691298/>
9. Денісова заявила про "масовий характер" фактів зґвалтувань на окупованих військами РФ територіях. *Радіо Свобода*. 2022, 11 квіт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-denisova-zhertvy-zgvaltuvannia/31797647.html>.
10. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text (дата звернення: 12.08.2022).
11. З початку війни в Харкові та області загинуло більше тисячі цивільних осіб – прокуратура. *Слово і діло*. 2022, 8 серп. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/08/08/novyna/bezpeka/pochatku-vijny-harkovi-ta-oblasti-zahynulo-bilshe-tysyachi-cyvilnyx-osib-prokuratura> (дата звернення: 12.08.2022).
12. З початку повномасштабного вторгнення РФ в Україні загинуло понад 7 тис. цивільних. *Новинарня*. 2022, 3 верес. URL: <https://novynarnia.com/2022/09/03/z-pochatku-povnomasstabnogo-vtorgnennya-rf-v-ukrayini-zagynulo-ponad-7-tys-czyvilnyh/> (дата звернення: 12.08.2022).
13. На тимчасово захоплених територіях загарбники зґвалтували 400 дітей і дорослих – Денісова. *Укрінформ*. 2022, 27 квіт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3468477-na-timcasovo-zahoplenih-teritoriah-zagarbniki-zgvaltuvali-400-ditej-i-doroslih-denisova.html> (дата звернення: 12.08.2022).
14. Оцінювання соціально-гендерного впливу стратегій, програм і проектів регіонального розвитку : практич. посіб. / М. Колодій та ін. ; за ред. І. Санжаровського. Київ : К.І.С., 2012. 80 с. URL: https://isc.biz.ua/images/НВ/Оcinyvanya_sots_gend_vplivu_WEB.pdf.

15. Проект Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року. URL: <https://www.msp.gov.ua/projects/709/> (дата звернення: 12.08.2022).

16. Расулова О. Міста для жінок і чоловіків. Чому стать має значення, коли йдеться про вулиці. *Куфер: Миський онлайн-журнал*. URL: <https://kufer.media/misto/mista-dlya-zhinok-i-cholovikiv-chomu-stat-maye-znachennya-koly-jdetsya-pro-vulytsi/>.

17. Реалізація державної соціальної політики сталого розвитку регіону органами публічної влади України : моногр. / [Л. О. Белова, Д. В. Карамішев, Л. В. Набока та ін.] ; за заг. ред. д.держ.упр., проф. Д.В. Карамішева, к.держ.упр., доц. Л. В. Набока. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2016. 296 с.

18. Рингач Н. Проблема надсмертності чоловіків в Україні: ґендерний аналіз у державному управлінні охороною громадського здоров'я. *Стратегічні пріоритети*. 2008. № 3(8). С. 142–148.

19. Рудік О.М. Інтеграція ґендерного аналізу в урядову діяльність: досвід Канади. *Аспекти публічного управління*. 2014. № 1–2 (3–4) січень – лютий. С. 41–52.

20. Сичова В. В. Хижняк Л. М. Комунікативний менеджмент у соціальній сфері Харківської області в умовах війни. *Соціальна допомога і соціальна робота: виклики сучасності* : матеріали III Всеукр. наук.-пр. конф. "Соціальна допомога і соціальна робота: виклики сучасності". Луцьк, ЛНТУ, 2022. С. 103–105.

21. Суслова О., Руз Е. Оцінка ґендерного впливу на сектор безпеки та оборони України 2017 року. URL: https://eca.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20ECA/Attachments/Publications/2018/Gender%20Impact%20Assessment%20Ukraine%202017_UA_fin.pdf.

22. Україна розширює співпрацю з ООН щодо запобігання та ефективного реагування на сексуальне насильство під час війни / Міністерство внутрішніх справ, 2022, 3 трав. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-rozshiryuye-spivpracyu-z-oon-shchodo-zapobigannya-ta-efektivnogo-reaguvannya-na-seksualne-nasilstvo-pid-chas-vijni-mvs> (дата звернення: 12.08.2022).

23. Українські міста в облозі / Ukraine House Davos. URL: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&fbclid=IwAR39K5tiZdcTQXsG-j3EVapJUomWwrbw-U7bCQtDteCqW54-taQ1Zl-CfNm&v=htFVmF6zXzl&feature=youtu.be> (дата звернення: 12.08.2022).

24. Участь жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні. Стратегії впливу / Л. Кобелянська, О. Суслова, О. Єні, І. Скорбун ; Український жіночий фонд. Київ, 2011. 41 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/d/7/85975.pdf>

25. Bukina T., Kravchenko I., Slinko T., Chupruna L., Sychova V. Analysis of gender equality in professional activity. *Laplace em Revista (International)*, vol. 7, n. 2, May.-Aug. 2021, p. 318–330 (WoS). URL: https://www.researchgate.net/publication/350506105_Analysis_of_gender_equality_in_professional_activities.

26. Gender Based Analysis Guide. URL: <http://www2.gnb.ca/content/dam/gnb/Departments/eco-bce/WI-DQF/pdf/en/GenderAnalysis2003.pdf>.

27. Goniukova L., Shpineva Yu. Gender analysis as a method of public administration system. *Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal*. 2017. 02 (14). URL: [https://sp-sciences.io.ua/s2614419/goniukova_liliia_shpineva_yulia_2017_gender_analysis_as_a_method_of_public_administration_system_social_and_human_sciences_polish-ukrainian_scientific_journal_02_14_\(accessed_08_July_2017\)](https://sp-sciences.io.ua/s2614419/goniukova_liliia_shpineva_yulia_2017_gender_analysis_as_a_method_of_public_administration_system_social_and_human_sciences_polish-ukrainian_scientific_journal_02_14_(accessed_08_July_2017)).

28. Kumar A. Complementing Gender Analysis Methods. *Journal of Evidence-Informed Social Work*, 2016. 13. P. 99–110. DOI: <https://doi.org/10.1080/15433714.2014.997097>.

29. McNutt K. An integrated approach to gender equality: From gender-based analysis to gender mainstreaming. Johnson/Shoyama Graduate School of Public Policy JSGS Working Paper Series, 2010. URL: http://www.schoolofpublicpolicy.sk.ca/_documents/outreach_event_announcements/working_paper_series/WPS2_McNutt.pdf.

30. Toolkit on Mainstreaming Gender Equality in EC Development Cooperation, Section 3: Glossary of gender and development terms URL: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/toolkit-mainstreaming-gendersection-3_en.pdf.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2022 р.

Стаття рекомендована до друку 15.09.2022 р.

V. V. Sychova,

*Dr Habil. of Public Administration, Full Professor,
Professor of sociology of management and social work Department,
V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine
e-mail: vvs2679@ukr.net <https://orcid.org/0000-0001-5001-8389>*

L. V. Honiukova,

*Dr Habil. of Public Administration, Full Professor,
Professor of the Department of Public Policy,
Taras Shevchenko Kyiv National University, Kyiv, Ukraine
e-mail: gonyukova@ukr.net <https://orcid.org/0000-0001-9474-5780>*

GENDER ANALYSIS IN THE MANAGEMENT OF SOCIAL DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF RUSSIA'S ARMED AGGRESSION AGAINST UKRAINE

Annotation. The article is devoted to the study of the application of gender analysis in the management of social development in the conditions of Russia's armed aggression against Ukraine. It was substantiated that gender analysis should be more widely applied outside the political decision-making process. Further development took place using the "3 P method" for the analysis of problems and features of public management of social development in the conditions of war was further developed. This allows us to consider gender analysis as a tool for managing social development in the conditions of the Russian-Ukrainian war.

It was revealed that the horizontal gender segregation of labor inherent in Ukraine has deepened since the 1990s, and after the evacuation/emigration of girls and women in the course of large-scale Russian aggression, it led to regressive social development. This is confirmed by the temporary suspension of the work of most authorities in the field of social protection, state/municipal institutions, structures in the social sphere, the closure of a significant number of medical institutions, pharmacies, the deterioration of the quality/reduction of the number of social services. It was established that in the conditions of the Russian-Ukrainian war, the horizontal gender segregation of labor in the social sphere created threats to the direct public management of social development. Under extraordinary conditions, the importance of horizontal communicative interaction, communicative management in the social sphere of society has increased.

It has been proven that the Russian-Ukrainian war made it impossible to reproduce and improve human capital, and worsened the quality of health of the Ukrainian population. The murders of civilians by the aggressor country, the significant excess mortality of men in reproductive age, the consequences of sexual violence against women and girls by Russians in the occupied territories undermine the public health system, threaten the loss of the reproductive potential of the Ukrainian nation. It was found that the deliberate destruction of civilian objects (especially social infrastructure) by shelling from Russia worsened the financial situation of all Ukrainian citizens, but to a greater extent women.

It is suggested, that the priority direction of social development management should be state management of public health protection after the war.

Keywords: *gender analysis, management of social development, public management, Russian-Ukrainian war, social sphere, horizontal gender segregation of labor, public health.*

REFERENCES

1. V Ukraini vid pochatku povnomashtabnoho vtorhnennia rf zahynuv 4031 tsyvilnyj – OON [4,031 civilians have died in Ukraine since the beginning of the full-scale rf invasion – UN] (2022). *Ukrinform – Ukrinform*. May 27. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3493801-v-ukraini-vid-pochatku-povnomashtabnoho-vtorhnennia-rf-zagynuv-4031-civilnij-oon.html> (data zvernennia: 12.08.2022) [in Ukrainian].
2. Havrychenko, D.H. (2022). Transformatsiia priorytetiv rozvytku systemy okhorony zdorov'ia Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Transformation of the development priorities of the health care system of Ukraine in the conditions of martial law]. *Naukovi perspektyvy. Ser. Derzhavne upravlinnia – Scientific perspectives. Ser. Governance, issue no. 5 (23), 48-60*. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5\(23\)-48-60](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5(23)-48-60) [in Ukrainian].
3. Genderna polityka v normatyvno-pravovykh dokumentakh [Gender policy in normative and legal documents]. (2020). Part 1. / K.B. Levchenko, H.G. Zhukovska, K.B. Levchenko, O.O. Ostapenko, O.I. Suslov (Eds.). Kyiv [in Ukrainian].

4. Genderna polityka v systemi derzhavnoho upravlinnia: pidruchnyk [Gender policy in the state administration system: tutorial] (2011). / M.M. Bilynska (Ed.); author coll.: M.M. Bilynska, L.V. Honyukova, L.O. Voronko others. Zaporizhzhia: Printing world [in Ukrainian].

5. Gendernyj analiz ukraïnskoho suspilstva [Gender analysis of Ukrainian society] (1999) / autocol: T. Melnyk, L. Kobelyanska, L. Smolyar [and others]; T. Melnyk (Ed.); UNDP, Representation in Ukraine. Kyiv: Zlatograph [in Ukrainian].

6. Genderno-orientovane biudzhetuvannia: analiz prohram, iaki finansuiutsia z biudzhetu, z pozytsii gendernoï rïvnosti: posib. dlia pratsivn. orhaniv vykonavch. vlady ta mists. samovriaduvannia [Gender-oriented budgeting: analysis of programs financed from the budget from the perspective of gender equality: manual. for employees executive bodies government and local self-government] [Klatser, E., Ivanina, T.; O. Kiselyova, M. Bosnich, O. Davlikanova (Eds.). (n.d.). Kyiv. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/11557.pdf> [in Ukrainian].

7. Hlosarij i tezaurus Yevropejskoho instytutu z gendernoï rïvnosti [Glossary and thesaurus of the European Institute for Gender Equality] (2021). [M. Babak, O. Davlikanova, M. Dmitrieva, M. Kozyr, L. Kompantseva, K. Levchenko, M. Skoryk, O. Suslova; update view (Eds.)]. Kyiv [in Ukrainian].

8. Hordijchuk, D. (2022). Priami zbytky ukraïnskij infrastrukturi cherez vijnu siahaiut' \$114 miliardiv [Direct damage to Ukrainian infrastructure due to the war reaches \$114 billion]. *Ukraïnska pravda – Ukrainian Pravda, September, 8*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/8/691298/> [in Ukrainian].

9. Denisova zaiavyla pro “masovyj kharakter” faktiv zgvaltuvan na okupovanykh vijskamy RF terytoriiakh [Denisova stated about the “massive nature” of rapes in the territories occupied by the Russian army] (2022). *Radio Svoboda – Radio Svoboda, April 11*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-denisova-zhertvy-zgvaltuvannia/31797647.html> [in Ukrainian].

10. Dodatkovyj protokol do Zhenevskykh konventsij vid 12 serpnia 1949 r., scho stosuietsia zakhystu zhertv mizhnarodnykh zbrojnykh konfliktiv (Protokol I) [Additional Protocol to the Geneva Conventions of August 12, 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I)] (1977). *June 8*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text (data zvernennia: 12.08.2022) [in Ukrainian].

11. Z pochatku vijny v Kharkovi ta oblasti zahynulo bilshe tysiachi tsyvilnykh osib – prokuratura [Since the beginning of the war, more than a thousand civilians have died in Kharkiv and the region – prosecutors office] (2022). *Slovo i dilo – Word and deed, August 8*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/08/08/novyna/bezpeka/pochatku-vijny-xarkovi-ta-oblasti-zahynulo-bilshe-tysiachi-cyvilnyx-osib-prokuratura> (data zvernennia: 12.08.2022) [in Ukrainian].

12. Z pochatku povnomasshtabnoho vtornhennia RF v Ukraini zahynulo ponad 7 tys. tsyvilnykh [Since the beginning of the full-scale invasion of the Russian Federation in Ukraine, more than 7,000 civilians have died] (2022). *Novynarnia – Newsroom, September 3*. URL: <https://novynarnia.com/2022/09/03/z-pochatku-povnomasshtabnogo-vtornhennia-rf-v-ukrayini-zagynulo-ponad-7-tys-czyvilnyh/> (data zvernennia: 12.08.2022) [in Ukrainian].

13. Na tymchasovo zakhoplenykh terytoriiakh zaharbnyky zgvaltuvaly 400 ditej i doroslykh – Denisova [In the temporarily occupied territories, the invaders raped 400 children and adults – Denisova] (2022). *Ukrinform – Ukrinform, April, 27*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3468477-na-timchasovo-zahoplenih-teritoriah-zagarnbnyky-zgvaltuvaly-400-ditej-i-doroslih-denisova.html> (data zvernennia: 12.08.2022) [in Ukrainian].

14. Otsiniuvannia sotsialno-hendernoho vplyvu stratehij, prohram i proektiv rehionalnoho rozvytku: prakt. posib [Assessment of social and gender impact of regional development strategies, programs and projects: practice. manual] (2012) / M. Kolodij ta in.; za red. I. Sanzharovskoho, I. Sanzharovskiy (Eds.)]. Kyiv. URL: https://isc.biz.ua/images/HB/Ocinyvanya_sots_gend_vplyvu_WEB.pdf [in Ukrainian].

15. Proekt Derzhavnoi stratehii zabezpechennia rïvnykh prav ta mozhlyvostej zhink i cholovikiv na period do 2030 roku [Draft of the State Strategy for ensuring equal rights and opportunities for women and men for the period up to 2030]. URL: <https://www.msp.gov.ua/projects/709/> (data zvernennia: 12.08.2022) [in Ukrainian].

16. Rasulova, O. Mista dlia zhink i cholovikiv. Chomu stat maie znachennia, koly jdetsia pro vulytsi [Cities for women and men. Why gender matters when it comes to the streets]. *Kufer: Miskyj onlajn-zhurnal – Kufer: City online magazine*. URL: <https://kufer.media/misto/mista-dlya-zhinok-i-cholovikiv-chomu-stat-maye-znachennia-koly-jdetsya-pro-vulytsi/> [in Ukrainian].

17. Realizatsiia derzhavnoi sotsialnoi polityky staloho rozvytku rehionu orhanamy publichnoi vlady Ukrainy: monohr. [Implementation of the state social policy of sustainable development of the

- region by public authorities of Ukraine: monogr] (2016). / L.O. Belova, D.V. Karamyshev, L.V. Naboka, etc.; D.V. Karamysheva, L.V. Naboka (Eds.). Kharkiv: Vyd-vo KharRI NADU "Mahistr" [in Ukrainian].
18. Rynhach, N. (2008). Problema nadsmertnosti cholovikiv v Ukraini: gendernyj analiz u derzhavnomu upravlinni okhoronoiu hromadskoho zdorovia [The problem of male mortality in Ukraine: gender analysis in the public administration of public health protection]. *Stratehichni priorytety – Strategic priorities*, no. 3 (8), 142–148 [in Ukrainian].
19. Rudik, O.M. (2014). Intehratsiia gendernoho analizu v uriadovu diialnist: dosvid Kanady [Integrating gender analysis into government activities: the Canadian experience]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Aspects of public administration*, no. 1–2 (3–4). January – February, 41–52 [in Ukrainian].
20. Sychova, V.V., Khyzhniak, L.M. (2022). Komunikatyvnyj menedzhment u sotsialnij sferi Kharkivskoi oblasti v umovakh vijny. *Sotsialna dopomoha i sotsialna robota: vyklyky suchasnosti: Materialy III Vseukr. nauk.-pr. konf. Proceedings of the III All-Ukrainian. science.-prof. conf. "Social assistance and social work: modern challenges"*, 103–105. Lutsk: LNTU [in Ukrainian].
21. Suslova, O., Ruz, E. (2018). Otsinka gendernoho vplyvu na sektor bezpeky ta oborony Ukrainy 2017 roku [Assessment of the gender impact on the security and defense sector of Ukraine in 2017]. URL: https://eca.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20ECA/Attachments/Publications/2018/Gender%20Impact%20Assessment%20Ukraine%202017_UA_fin.pdf [in Ukrainian].
22. Ukraina rozshyriuie spivpratsiu z OON schodo zapobihannia ta efektyvnoho reahuvannia na seksual'ne nasytstvo pid chas vijny, – MVS (2022) [Ukraine expands cooperation with the UN on prevention and effective response to sexual violence during war, Ministry of Internal Affairs] / *Ministerstvo vnutrishnikh sprav: Sajt Ministry of Internal Affairs: Website, May 3*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-rozshiryuye-spivpracyu-z-oon-shchodo-zapobigannya-ta-efektivnogo-reahuvannya-na-seksualne-nasilstvo-pid-chas-vijni-mvs> (data zvernennia: 12.08.2022) [in Ukrainian].
23. Ukrainski mista v oblizi [Ukrainian cities under siege]. *Ukraine House Davos*. URL: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&fbclid=IwAR39K5tZdcTQXsG-j3EVapJUomWwrbw-U7bCQtDteCqW54-taQ1ZI-CfNM&v=hTFVmF6zXzI&feature=youtu.be> (data zvernennia: 12.08.2022) [in Ukrainian].
24. Uchast zhinok u politytsi ta protsesi pryjniattia rishen v Ukraini. Stratehii vplyvu [Womens participation in politics and the decision-making process in Ukraine. Influence strategies] (2011) / L. Kobelyanska, O. Suslova, O. Yeni, I. Skorbun; Ukrainian Womens Fund. Kyiv. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/d/7/85975.pdf> [in Ukrainian].
25. Bukina, T., Kravchenko, I., Slinko, T., Chupruna, L., Sychova, V. (2021). Analysis of gender equality in professional activity. *Laplace em Revista (International)*, vol. 7, 2, May.-Aug., 318–330. URL: https://www.researchgate.net/publication/350506105_Analysis_of_gender_equality_in_professional_activities.
26. Gender Based Analysis Guide. URL: <http://www2.gnb.ca/content/dam/gnb/Departments/eco-bce/WI-DQF/pdf/en/GenderAnalysis2003.pdf>.
27. Goniukova, Liliia; Shpineva, Yulia. (2017). Gender analysis as a method of public administration system. *Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal*, 02 (14). URL: https://sp-sciences.io.ua/s2614419/goniukova_liliia_shpineva_yulia_2017_gender_analysis_as_a_method_of_public_administration_system_social_and_human_sciences_polish-ukrainian_scientific_journal_02_14 (accessed 08 July 2017).
28. Kumar, A. (2016). Complementing Gender Analysis Methods. *Journal of Evidence-Informed Social Work*, 13, 99–110. DOI: <https://doi.org/10.1080/15433714.2014.997097>.
29. McNutt, K. (2010). An integrated approach to gender equality: From gender-based analysis to gender mainstreaming. *Johnson/Shoyama Graduate School of Public Policy JSGS Working Paper Series*. URL: http://www.schoolofpublicpolicy.sk.ca/_documents/outreach_event_announcements/working_paper_series/WPS2_McNutt.pdf.
30. Toolkit on Mainstreaming Gender Equality in EC Development Cooperation, Section 3: Glossary of gender and development terms URL: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/toolkit-mainstreaming-gendersection-3_en.pdf.

The article was received by the editors 15.08.2022.

The article is recommended for printing 15.09.2022.